

U 32/2020 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av programmet InvestEU (*InvestEU-programmet*)

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av InvestEU-programmet samt en promemoria som gjorts om förslaget.

På grund av rådets brådskanie behandlingstid har statsrådets utredning E 72/2020 rd med motsvarande innehåll som i denna skrivelse exceptionellt getts innan till riksdagen.

Helsingfors den 2 juli 2020

Finansminister Matti Vanhanen

Finansråd Kristina Sarjo

FINANSMINISTERIET

PROMEMORIA
23.6.2020

EU/2020/0966

FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING OM INRÄTTANDE AV INVESTEU-PROGRAMMET

1 Inledning

EU-kommissionen offentliggjorde den 29 maj 2020 sitt förslag till inrättande av InvestEU-programmet (KOM(2020) 403 final). Med förslaget ersätter kommissionen sitt tidigare förslag om samma ämne, som den offentliggjorde den 6 juni 2018 (KOM(2018) 439 final).

Förslaget är en del av det paket som kommissionen uppgjorde i maj 2020, där den lägger fram en återupplivningsplan för att lindra verkningarna av den kris som COVID 19-viruset orsakat och föreslår förändringar av de förslag som uppgjorts för EU:s följande programperiod 2021—2027. I det nya förslaget ökar kommissionen de anslag som ursprungligen föreslagits och ändrar förslagets tillämpningsområde så att de motsvarar de särskilda behov som den europeiska ekonomin enligt kommissionen har efter pandemin.

Statsrådet har översänt sin skrivelse om kommissionens tidigare förslag från år 2018 till riksdagen den 13 juli 2018 (U 64/2018 rd). Skrivelserna behandlades av riksdagens finansutskott den 14, 21 och 25 september 2018 och av ekonomiutskottet den 27 september och den 4 oktober 2018. Ekonomiutskottet gav också ett utlåtande om ärendet (EkUU 49/2018 rd). Om det InvestEU-förslag som lämnades på sommaren 2018 uppnåddes i april 2019 genom vanligt lagstiftningsförfarande mellan Europaparlamentet och rådet (2018/229 (COD)) en preliminär kompromiss, som kommissionen har beaktat vid utarbetandet av det nya förordningsförslaget.

Statsrådet har i enlighet med 97 § i grundlagen översänt en skrivelse om samma ämne till riksdagen den 17 juni 2020 (E 72/2020 rd).

2 Förslagets syfte och bakgrund

2.1 Syfte

Genom InvestEU skulle EU:s samtliga nuvarande finansiella instrument kombineras till ett enhetligt investeringsprogram. Detta skulle ersätta alla de finansiella instrument för olika politikområden som är i användning under pågående budgetram. Finansiella instrument används för att komplettera bidragsfinansiering speciellt inom sammanhållningspolitiken och forsknings- och innovationsfinansieringen. Kommissionen återtar sitt tidigare förslag till InvestEU-program som den lämnade i maj 2018. Det som är nytt i kommissionens nya förslag är att man med InvestEU-programmet också skulle sträva efter att minska unionens beroende av globala leveranskedjor och importprodukter inom strategiska områden, som exempelvis läkemedelsproduktion, i syfte att förbättra unionens funktionsförmåga och stärka dess resiliens i pandemiliknande krissituationer. Också finansieringen för en hållbar infrastruktur föreslås ökas betydligt.

Kommissionen anser att man för att lindra de ekonomiska och sociala verkningarna av COVID 19-pandemin i betydligt högre grad än tidigare planerat bör ta i bruk ett av de centrala särdragen för InvestEU-programmet, som är att mobilisera privata investerare genom att minska investeringarnas risknivå.

Av den planerade EU-garanti på 69 miljarder euro som skulle inrättas med programmet föreslås drygt 28,6 miljarder euro anvisas till strategiska investeringar i EU, dvs. till investeringar som avser att förstärka värdekedjor som ses som strategiska och branscher och verksamheter som betraktas som kritiska, och resten skulle användas för programmets övriga syften enligt följande: hållbar infrastruktur 18 miljarder euro, forskning, innovation och digitalisering 10 miljarder euro, små och medelstora företag 9 miljarder euro, sociala investeringar och färdigheter 3,3 miljarder euro. För verksamheten i det europeiska centret för investeringsrådgivning, InvestEU-portalen och andra stödåtgärder skulle anvisas drygt 644 miljoner euro (till priserna 2018).

Kommissionen anser att den ekonomiska återhämtningen på den inre marknaden, för att garantera likställda verksamhetsvillkor inte borde förverkligas asymmetriskt, utan de områden och branscher som lidit mest av pandemin borde också stödjas mest.

Kommissionens mål är att med hjälp av InvestEU mobilisera långsiktig finansiering för att uppnå unionens centrala politiska mål som exempelvis digitalisering. Med programmet skulle man öka Europeiska investeringsbanksgruppens (nedan *EIB-gruppen*) och nationella utvecklingsbankers och andra partners risktagningsförmåga i en situation där de på grund av COVID 19-pandemin står under ett exceptionellt stort tryck att stödja de ekonomiska aktörerna i unionen.

Användningen av finansiella instrument motiveras bland annat med möjligheten att med deras hjälp mobilisera privat kapital och härigenom med hjälp av hävstångseffekten åstadkomma mera med mindre offentliga medel. Då lånen återbetalas och garantierna lösgörs, skulle instrumentens kapital och eventuella avkastning kunna användas på nytt, vilket skulle öka finansieringens verkan. Användningen av finansiella instrument väntas också minska beroendet av stödfinansiering.

Dessutom föreslår kommissionen inom ramen för programmet att man garderar sig mot en eventuell kapitalökning av Europeiska investeringsfonden (nedan *EIF*) genom att reservera 824 miljoner euro i (till priserna 2018) nästa budgetram för att bevara unionens kapitalandel på nuvarande nivå.

Enligt förslaget skulle det träda i kraft den 1 januari 2021. Denna förordning skulle vara till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

2.2 Bakgrund

InvestEU-programmet skulle utvidga modellen för EU:s investeringsprogram, som startades i november 2014, och nyttja de kunskaper man har fått från europeiska fonden för strategiska investeringar (nedan *EFST*), som grundades som en del av detta program. Målet skulle vara att främja skapandet av arbetsplatser, investeringar och innovation i EU.

Beredningen av förordningsförslaget baserar sig delvis på den utomstående och självständiga utvärdering av det europeiska investeringsprogrammet och EFST:s verksamhet som kommissionen har låtit göra, delvis på de flertaliga tidigare evalueringar som har gjorts om EU:s tidigare finansiella instrument, till exempel Horisont 2020 och COSME-programmet för främjande av små och medelstora företag, samt delvis på responsen från det samrådsförfarande som kommissionen innan beredningen av sitt förslag har ordnat om de EU-medel som riktas till investeringar, forskning och innovationsverksamhet, samt till små och medelstora företag och den inre marknaden.

Vid beredningen har man också beaktat Europeiska revisionsrättens bedömning av EFSI, som offentliggjordes i januari 2019 (specialrapport nr 03/2019), där man specificerade de områden som bör utvecklas, till exempel för att eliminera överlappning av olika instrument, samt för att utvidga programmets geografiska täckning, samt revisionsrättens bedömning som offentliggjordes i maj 2020 (specialrapport nr 12/2020) om europeiska investeringsrådgivningscentrets verksamhet hittills.

3 Förslagets huvudsakliga innehåll

3.1 Allmänna bestämmelser (del I)

I de allmänna bestämmelserna fastställs framför allt de definitioner som används i förordningen, de mål som fastställs för InvestEU-programmet och den finansiering som anvisats för programmet.

Genom EU:s garantier vill man med InvestEU-programmet bland annat öka unionens konkurrenskraft (inklusive innovationer och digitalisering), ekonomins tillväxt och sysselsättning, hållbar utveckling, miljö- och klimatdimensionen och inrättandet av högklassiga arbetsplatser, främja unionens sociala resiliens och integration och utveckling av innovation, vetenskaplig och teknologisk utveckling, kultur, undervisning och utbildning, samt stödja kapitalmarknadens och den inre marknadens integration, specifikt genom att diversifiera tillgängligheten av finansiering samt genom att befrämja en hållbar utveckling på finansieringsmarknaden. Dessutom strävar man efter att med programmet främja ekonomisk, social och territoriell sammanhållning genom att bidra till att förhindra att återhämtningen efter krisen på grund av COVID 19-pandemin blir asymmetrisk, samt till återhämtning av unionens ekonomi genom att upprätthålla och stärka unionens strategiska värdekedjor, vilka ofta berör flera medlemsstater eller regioner, och upprätthålla och förstärka verksamhet av strategisk betydelse för unionen i fråga om kritisk infrastruktur.

Den EU-garanti för programmet som eftersträvas skulle uppgå till ca 69 miljarder euro vilket med den föreslagna avsättningsnivån på 45 procent skulle innebära att det i den kommande budgetramen skulle anvisas 30,8 miljarder euro av EU:s budgetmedel (båda beloppen till priserna 2018).

Tredje länder skulle enligt förslaget ha möjlighet att, med undantag för området strategiska investeringar, delta i InvestEU-programmet genom att ge hela sitt bidrag i likvida medel. Befintliga arrangemang inom exempelvis forskningsområdet kunde fortsätta och medlemsstaterna kunde om de vill med egna medel komplettera den fond som inrättas genom programmet.

3.2 InvestEU-fonden (del II)

Förslagets mål är att inrätta en mångsidig och flexibel fond, som skulle få en stor del av projektfinansieringen från privata sektorn. Användningen av finansiella instrument motiveras bland annat med deras möjlighet att aktivera privat kapital och på så sätt genom hävstångseffekten åstadkomma mer med de knappa offentliga medlen. Då lånen återbetalas och garantierna lösgörs, skulle instrumentens kapital och eventuella avkastning kunna användas på nytt, vilket skulle öka finansieringens verkan.

Fonden skulle ha fem områden: (i) hållbar infrastruktur, (ii) forskning, innovation och digitalisering, (iii) små och medelstora företag, (iv) sociala investeringar och kompetens, och (v) strategiska europeiska investeringar. Som strategiska verksamheter eller områden skulle enligt

kommissionen betraktas till exempel teknik för förnybar energi, energilagringsteknik, teknik för utfasning av fossila bränslen och cirkulär ekonomi, biomedicin, nanoteknik, läkemedel, informations- och kommunikationstekniska komponenter, anordningar och teknologi, råvaror, produkter som är nödvändiga för livsmedelsförsörjningen, samt kritisk teknik och kritiska insatsvaror för unionens och dess medlemsstaters säkerhet, exempelvis inom försvars- och rymdsektorer och cybersäkerhet samt produkter med dubbla användningsområden.

För EU-garantin skulle fonden ha två komponenter: (i) EU-komponenten samt (ii) medlemsstatskomponenten, som skulle utgöra en underkomponent för sådana medlemsstater som beslutar att rikta sina egna medel till InvestEU-fonden för att administreras gemensamt. Medlemsstaten skulle då ingå ett avtal med kommissionen, där de centrala egenskaperna för den nationella kontributionen skulle definieras, som exempelvis medlems totala belopp och reservationsgrad. Medlen skulle förvaltas som en del av InvestEU-programmet och kommissionen skulle på förslag av den medlemsstat det gäller välja den ansvariga genomförandepartnern.

Kommissionens mål för den kommande budgetperioden är att unionens klimatpolitiska mål ska inbegripas i alla unionens program så att 25 procent av EU:s utgifter ska främja uppnåendet av dessa mål. Inom politikområdet hållbar infrastruktur föreslås målet vara minst 60 procent. Kommissionen skulle rapportera om framstegen årligen i samband med budgetförslaget.

3.3 Partnerskap mellan kommissionen och EIB-gruppen (del III)

I programmet skulle inrättas ett partnerskap mellan kommissionen och EIB-gruppen. Det skulle omfatta 75 procent av EU-garantin i genomförandet av programmet, vissa rådgivande uppgifter i samband med framför allt bankrelaterade aspekter av garantiavtalen, särskilt gällande finansiell risk, och i samband med portföljens riskhantering. EIB-gruppen skulle också spela en central roll när det gäller att genomföra rådgivningsstödet inom ramen för InvestEU:s rådgivningscentrum, som bl.a. skulle erbjuda tekniskt stöd och hjälp vid beredningen av projekt. Gruppen skulle ge råd till kommissionen och utföra operativa uppgifter i samband med centrumets verksamhet. EIB-gruppen skulle vara tvungen att vidta alla nödvändiga åtgärder och försiktighetsåtgärder för att undvika intressekonflikter med andra genomförandepartners i samband med de uppgifter som den utför åt kommissionen inom partnerskapet.

3.4 EU-garanti (del III)

De föreslagna bestämmelserna om den EU-garanti och dess användning som avses i programmet skulle förstärka EU-garantins natur som en oåterkallelig garanti som vid krav ska återbetalas. Även investeringsperioden, förutsättningarna för stödberättigad finansiering samt de stödberättigade investeringsverksamheterna och finansieringstyperna fastställs. Dessutom skulle fastställas villkoren som genomförandepartnerna ska uppfylla samt förutsättningarna för garantiavtal mellan kommissionen och finansieringspartnern, liksom också de ersättningar som hänförs till EU-garantin samt avdragen i fall som är berättigade till ersättning.

Vid valet av genomförandepartner borde kommissionen beakta deras förmåga att främja InvestEU-fondens mål och delta i verksamheten med egna medel, mobilisera privata investerare, erbjuda en geografisk och områdesmässig täckning för programmet och erbjuda lösningar på specifika marknadsmisslyckanden eller suboptimala investeringssituationer.

EIB-gruppen avses förbli den primära genomförandepartnern så att dess andel skulle utgöra 75 procent av den EU-garanti som anvisas för programmet. Som genomförandepartner kan under vissa förutsättningar tillträda medlemsstaters nationella eller regionala utvecklingsbanker och

andra internationella finansieringsanstalter, som kunde bidra med expertis och erfarenhet i vissa medlemsstater. De internationella finansieringsanstalter som i praktiken mest sannolikt kommer i fråga är Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling och Europarådets utvecklingsbank. Också andra aktörer som uppfyller de kriterier som fastställts i budgetförordningen kunde komma i fråga som genomförandepartner.

3.5 Administration (del V)

För administrationen av InvestEU-programmet skulle inrättas en rådgivande kommitté, en styrkommitté och en investeringskommitté.

Programmets rådgivande kommitté skulle bestå av företrädare för genomförandepartnerna och företrädare för medlemsstaterna. Dessutom skulle Regionkommittén och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén utse var sin expert till kommittén. Kommitténs uppgift skulle vara att ge råd till kommissionen och styrkommittén om frågor som gäller marknadsutvecklingen, marknadsmisslyckanden, marknadsförhållanden och suboptimala investeringssituationer. Den skulle också diskutera marknadsutvecklingen och utbyta bästa praxis.

Det skulle också inrättas en styrkommitté, som skulle bestå av fyra företrädare för kommissionen, tre företrädare för EIB-gruppen och två företrädare för andra genomförandepartner. Europaparlamentet kunde utse en företrädare som dock skulle sakna rösträtt. Styrkommittén skulle fastställa strategiska och operativa riktlinjer, anta ramen för riskhanteringsmetoder och övervaka genomförandet av InvestEU-programmet. Styrkommittén skulle rådfrågas om slutlistan över kandidater till investeringskommittén och anta regler för transaktioner med investeringsplattformar. Kommissionen skulle ansvara för styrelsens ordförandeskap och kontrollera de föreslagna finansierings- eller investeringstransaktionerna är förenliga med EU-rätten.

Det skulle också tillsättas en investeringskommitté för programmet, som skulle godkänna användningen av EU-garantin för finansierings- och investeringstransaktioner. Investeringskommitténs medlemmar skulle vara externa experter med sakkunskap inom de berörda sektorerna och den skulle sammanträda i fem olika konstellationer, som motsvarar de olika politikområdena. Varje konstellation skulle ha sex medlemmar, varav fyra är ständiga medlemmar som deltar i alla kommitténs konstellationer. De andra två skulle väljas ut med tanke på att särskilt beakta de sektorer som ingår i ett visst politikområde. Investeringskommittén skulle ha ett oberoende sekretariat som skulle vara beläget hos kommissionen, men som skulle vara ansvarigt inför investeringskommitténs ordförande. Investeringskommittén skulle också ansvara för beslut om EU-garantier inom det europeiska investeringsprogrammet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/1017.

3.6 Det europeiska centret för investeringsrådgivning (del VI)

Ett nytt europeiskt centrum för investeringsrådgivning (*Advisory Hub*) skulle dessutom skapas enligt modellen för det centrum för investeringsrådgivning som ingår i det europeiska investeringsprogrammet. Det nya centret skulle erbjuda bl.a. tekniskt stöd och teknisk hjälp för beredningen av projekt samt för anskaffningar och för genomförande av projekt.

3.7 InvestEU-portalen (del VII)

InvestEU-portalen skulle inrättas med utgångspunkt i erfarenheten från projektportalen inom ramen för investeringsplanen för Europa. Syftet skulle vara att synliggöra projekt i EU som är öppna för investeringar och som söker finansiering. Men ett projekt måste inte nödvändigtvis

publiceras på portalen för att få finansiering från EU. På liknande sätt finns det inga garantier för att ett projekt som lämnats till portalen i slutändan kommer att få tillgång till EU-garantin.

3.8 Ansvarighet, övervakning och rapportering, utvärdering och kontroll (del VIII)

I förslaget har tagits in bestämmelser om rapportering, övervakning och kontroll av programmet. Styrkommittés ordförande ska på begäran rapportera till Europaparlamentet och rådet. För övervakningen och kontrollen finns egna bestämmelser. För övervakning av programmets genomförande skulle fastställas indikatorer på basis av vilka framskridandet skulle bedömas. I förslaget har också tagits in bestämmelser om revision och om rätten till information för Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) när det gäller projekt som genomförs i tredje länder.

Om användningen av EU-garanti skulle utarbetas både en mellanöversikt och en slutlig bedömning enligt budgetförordningens krav. I mellanöversikten skulle behandlas framför allt partnerskapet mellan kommissionen och EIB-gruppen, EU-garantins fördelning mellan EIB-gruppen och programmets övriga genomförandepartner samt det europeiska investeringsrådgivningscentrets verksamhet.

3.9 Övergångs- och slutbestämmelser (del IX)

Med förslagets övergångs- och slutliga bestämmelser skulle man också gardera sig mot en eventuell kapitalökning av Europeiska investeringsfonden genom att reservera 824 miljoner euro i (till priserna 2018) i nästa budgetram för att bevara unionens kapitalandel på nuvarande nivå.

4 Förslagets rättsliga grund och förhållande till subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna och till grundlagen

Förslaget grundas på artikel 173 och artikel 175.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Ordinarie lagstiftningsförfarande tillämpas på förslaget.

Enligt subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen (FEU) ska åtgärder vidtas på unionsnivå endast om medlemsstaterna inte ensamma kan uppnå planerade mål i tillräcklig utsträckning utan målen på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar bättre kan uppnås på unionsnivå. Enligt kommissionen kan medlemsstaterna inte i tillräcklig utsträckning uppnå målen i den föreslagna åtgärden, utan de kan uppnås bättre på unionsnivå tack vare skal- och genomslagsfördelar. Dessutom kan man genom att kombinera EU-garantin med EIB-gruppens finansieringsinstrument öka de privata investeringarna i hela EU. I förslaget överskrids enligt kommissionen inte vad som är nödvändigt för att uppnå de mål som ställts. Statsrådet betraktar förslaget som förenligt med subsidiaritetsprincipen.

Statsrådet anser inte att förslaget står i konflikt med Finlands grundlag eller till de instrument gällande grundläggande och mänskliga rättigheter som Finland är skyldigt att iaktta.

5 Förslagets konsekvenser

5.1 Konsekvenser för EU:s budget

30,8 miljarder euro skulle öronmärkas för InvestEU (i åtaganden, till priserna 2018) i EU:s rambudget. Av detta skulle drygt 644 miljoner euro riktas till att stödja projektutveckling och till andra stödåtgärder (till priserna 2018). De avsättnings- och reservkrav som skulle anvisas

programmet skulle totalt motsvara 31,0 miljarder euro (till priserna 2018), varav 0,9 miljard (till priserna 2018) skulle täckas med genererade inkomster och återbetalningar från befintliga finansiella instrument och från det europeiska investeringsprogrammet. Dessa inkomster kan också vara högre,

Av programmets rambudget (till priserna 2018) skulle 30,3 miljarder euro fås via det av kommissionen föreslagna återhämtningsinstrumentet Next Generation genom att ta upp marknads-lån som motsvarar spelrummet i unionens fleråriga budgetram. Av de medel som anvisas via verktyget Next Generation skulle 15 miljarder euro (till priserna 2018) användas till ett instrument för strategiska investeringar och resten, 15,3 miljarder euro (till priserna 2018), för InvestEU-programmets andra områden.

Man skulle också gardera sig mot en eventuell kapitalökning av Europeiska investeringsfonden genom att reservera 824 miljarder euro (till priserna 2018) i nästa budgetram 2021—2027 för att bevara unionens kapitalandel på nuvarande nivå.

5.2 Konsekvenser för Finlands lagstiftning

Förordningen är direkt tillämplig i alla medlemsstater. Den förutsätter inga ändringar av den nationella lagstiftningen.

5.3 Ekonomiska konsekvenser

Finland har hittills nyttjat EU:s investeringsfinansiering rätt väl. Genom garantiprogrammen har man eftersträvat åtkomst till finansiering för projekt med högre riskprofil, i synnerhet innovativa företags projekt. Europeiska investeringsbankens (nedan *EIB*) direkta EFSI-finansiering har i Finland godkänts för 2,1 miljarder euro (situationen 11/2019), och de förväntade totalinvesteringar som de initierat är 8,8 miljarder euro. I relation till BNP är Finland det land i Europa som haft åttonde mest nytta av programmet.

Vad gäller EU:s finansierings- och garantier för små och medelstora företag har för närvarande Oma Säästöpankki, Sparbanksgruppen, Nordea, OP, Aktia och Ålandsbanken samt av försäkringsbolagen LähiTapiola och Fennia olika avtal med EIB-gruppen. Av de statliga aktörerna har Finnvera och Finlands Industriinvestering egna finansieringsprogram med EIB-gruppen. Inom alla de ovan nämnda programmen erbjuds finansiering för sektorn små och medelstora företag i Finland om 2,2 miljarder euro åren 2016—2021. Dessutom har EFSI kanaliserat kapitalplaceringar till många finländska kapitalplaceringsfonder, som finansierar framför allt startup- och växande företag.

Användningen av finansieringsinstrument och garantier motiveras bland annat med att de ger möjlighet att aktivera privat kapital och på så sätt genom hävstångseffekten åstadkomma mer med de knappa offentliga medlen. Detta baserar sig på den hävstångseffekt man åstadkommer samt på cirkulationen av instrumentens grundkapital och eventuella avkastning. Användningen av de finansiella instrumenten och garantierna förväntas även minska beroendet av offentligt stöd och användningen av offentliga medel, eftersom lånen ska återbetalas och garantierna lös-göras. Detta förväntas även leda till en förbättring av projektens kvalitet.

De finansiella instrumenten och garantierna är även förknippade med risker. Ökningen av EU-budgetens garantiverksamhet ökar medlemsstaternas EU-förpliktelser via de villkorade åtaganden som garantin ger upphov till. Redan nu har man i EU-budgeten förberett sig på förluster på högst 9,1 miljarder euro vad gäller EFSI-garantin, då garantiverksamhetens helhetssumma är

26 miljarder euro. Helhetsansvaret för de finansiella instrumenten och garantierna ska dock alltid hållas inom ramen för den övre gräns för EU:s inkomster som enhälligt överenskommits av medlemsstaterna. Den ökande användningen av finansiella instrument och ökningen av deras flexibilitet kan även försvaga transparensen för användningen av EU-medel och administrationens transparens. Offentlig finansiering är också förknippad med en risk för att åsidosätta privat finansiering och förorsaka störningar på marknaden. De förslag som ingår i det återhämtningspaket som kommissionen offentliggjorde i maj 2020, särskilt förslaget om ett europeiskt stimulansinstrument, ökar dessa risker betydligt.

De ekonomiska konsekvenserna kommer att vara beroende av det återhämtningspaket som inrättas och dess storlek samt av det samförstånd som ska uppnås om EU:s kommande finansieringsram.

Förslaget kan föranleda ännu svårdefinierbara behov av att granska tillräckligheten av EIB:s kapital. Kommissionens förslag till ett stödinstrument för soliditeten, utökningen av InvestEU och ett nytt strategiskt instrument samt till en rättvis överöringsmekanism för den offentliga sektorns lånearrangemang kommer då de förverkligas att inverka på tillräckligheten av EIB:s kapital. Det är ytterst sannolikt att EIB:s kapital måste utökas för att banken ska kunna genomföra de ifrågavarande finansiella instrumenten. Det är i detta skede ännu för tidigt att bedöma behovet av eventuell kapitalökning, eftersom banken inte ännu kunnat analysera och bedöma hur kommissionens förslag inverkar på bankens affärsverksamhet och kapitalets tillräcklighet. Finlands andel av EIB:s kapital är 1,48 procent.

5.4 Andra konsekvenser

Nationella finländska aktörer, till exempel Finnvera, skulle i fortsättningen kunna ansöka om kommissionens mandat för att förverkliga nationella instrument antingen med kommissionens garanti, eller i kombination med sammanhållningsfinansiering. Vad gäller Business Finland och Tes bör dessa möjligheter ännu utredas.

6 Ålands ställning

Ärendet omfattas av rikets lagstiftningsbehörighet enligt 5 kap. 27 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991)

7 Nationell behandling av förslaget och behandling inom Europeiska unionen

Statsrådets skrivelseutkast har behandlats av sektionen för ekonomisk samordning och internationella finansieringsfrågor genom skriftligt förfarande den 11 juni 2020, i MFF-ledningsgruppen som behandlar budgetramsförhandlingarna den 12 juni 2020 och vid EU-ministerutskottet den 17 juni 2020.

Kommissionen presenterade sitt förslag den 3 juni 2020 i rådets arbetsgrupp för finansråd och den 11 juni 2020 för ständiga representanternas kommitté. I de flesta medlemsstater pågår intagandet av nationella ståndpunkter ännu. En närmare behandling av förslaget i rådets arbetsgrupp börjar sannolikt först efter att enighet på huvudmansnivå har uppnåtts om den helhet som budgetramen för 2021—2027 och återupplivningsplanen utgör. Om ärendets behandling i Europaparlamentet finns tillsvidare inga uppgifter.

8 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet har i den utredning den överlämnade den 4 juni 2020 (E 64/2020) lagt fram riktlinjer för sin ståndpunkt till det återupplivningspaket som kommissionen föreslagit.

Nedan preciseras ståndpunkterna till inrättandet av programmet InvestEU som del av det återupplivningspaket som kommissionen föreslagit.

Till omfattningen och karaktären av finansieringen för kommissionens förslag tas ställning separat i samband med förhandlingarna om budgetramen som helhet.

Statsrådet har ansett att kommissionens tidigare förslag om InvestEU-fonden är intressant och välkomnat det i princip. InvestEU-programmet kunde enligt statsrådets åsikt möjliggöra ett effektivt stöd för investeringar med mindre EU-finansiering, om stödet i stället för med bidrag mera skulle finansieras med lån och garantier. Statsrådet välkomnar framför allt tanken på att förenkla EU:s finansiella instrument och förenhetliga och rationalisera deras förvaltning.

De EU-stödda finansieringsprogrammen och instrumenten har ur såväl företagens som de förmedlande organisationernas synvinkel utgjort en rörig helhet. Till denna del skulle en förenkling av förvaltningen och mer enhetlig praxis vara motiverad. InvestEU-programmet kunde om det genomförs på rätt sätt tillhandahålla ett fungerande verktyg för att stimulera sysselsättningen, kunskande, investeringarna och innovationerna och härigenom också styra EU:s finansieringsramar i rätt riktning och enligt EU:s politiska mål. Statsrådet anser att det är viktigt att man med InvestEU-programmet konsekvent stödjer genomförandet av klimatåtgärder för att uppnå målet gällande klimatneutralitet som en del av den gröna återupplivningen, till exempel genom att säkerställa finansieringen för naturbaserade lösningar och cirkulär ekonomi. I de fortsatta förhandlingarna bör utredas hur man säkerställer att inte lösningar som strider mot klimat- eller miljömålen finansieras.

Statsrådet anser att man vid de förhandlingar som förts om kommissionens förslag från år 2018 har lyckats uppnå en kompromiss, där man beaktat de tidigare ställda förhandlingsmålen på ett tillfredsställande sätt. Vid förhandlingarna har man också på ett tillfredsställande sätt lyckats säkerställa att även nationella aktörer i de mindre länderna också i fortsättning har möjlighet att fungera som genomförandepartner. Statsrådet är berett att gå vidare i de förhandlingar som nu inleds på nytt utifrån de kompromisstexter som tidigare uppnåtts.

Statsrådet anser att man i förhandlingarna om InvestEU-programmet bör fästa speciell uppmärksamhet vid vilka helhetseffekter och risker sammankopplingen av olika hävstångsinstrument innebär. Statsrådet anser dessutom det viktigt att säkerställa att den ökande användningen av finansiella instrument och ökandet av deras flexibilitet inte försvagar transparensen i användningen av EU-medel och administrationens transparens.

Statsrådet anser det viktigt att användningen av finansiella instrument sker utifrån en systematisk analys av marknaden. Till de delar som marknadsbrister uppkommer ska det primära målet för den offentliga verksamheten vara aktivering av privat kapital för marknadsbristområdet.

Ifall man utifrån analyserna kan konstatera att investeringarna får finansiering från marknaden och man inte på ett trovärdigt sätt kan påvisa en otillfredsställande investeringssituation eller en övrig marknadsbrist, bör offentlig finansiering inte riktas i synnerhet till finansieringen av stora investeringsprojekt. Å andra sidan ska beaktas, att den ekonomiska instabilitet och den instabilitet på finansmarknaden som coronaviruset orsakat har varit en oförutsedd och av medlemsstaternas ekonomiska politik oberoende kris och att krisens exceptionella karaktär bör tas i beaktande i beslut som syftar till att få kontroll över situationen.

Statsrådet välkomnar tanken på att användningen av finansiella instrument i de även i de exceptionella förhållanden som pandemin orsakat är så marknadsorienterad som möjligt och att deras verksamhet inte förbinds med lands- eller regionvisa kvoter. Instrumenten ska vara flexibla, men ändå av begränsad storlek och tidsbegränsade. Då instrumenten planeras bör man noggrant utvärdera deras effektivitet och verkan på marknaden, också på medellång och lång sikt.

Ökningen av offentlig finansiering är förknippad med en risk för snedvridning av marknaden och åsidosättande av privat finansiering. Av denna orsak framhåller statsrådet att det regelbundet bör utföras oberoende bedömningar av fondens verksamhet för att undvika snedvridningar och överlappningar, dock på ett sätt som inte ökar den administrativa bördan orimligt. Undantagsåtgärderna får inte bli permanenta lösningar, utan de ska också kunna hävas när omständigheterna medger det.

Det ändrade förslaget till budgetram för åren 2021—2027 (MFF+) och förslaget till ett nytt återhämtningsinstrument granskas och riktlinjerna om dessa uppgörs separat i statsrådets skrivelse E 64/2020 rd om förslaget